Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XCII. Ч. 173. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 11-го ВЕРЕСНЯ 1985 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 11, 1985 No. 173. VOL. XCII.

СХІДНЬОНІМЕЦЬКІ КОМУНІСТИ ЗВІЛЬНИЛИ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

Лондон. — Східньонімецькі комуністичні власті, які затримали були двох українських студентів з Великобританії і тримали їх в тюрмі на протязі трьох тижнів за нібито перевіз через східньонімецьку територію до Польщі недозволену антикомуністичну літературу, звільнили 21-річного Олега Лещишина і 22-річного Юрія Федишина після інтервенції британського консуляту.

Згаданих юнаків притримали у Франкфурті над Одрою, Східня Німеччина, і після перевірки їхнього багажу вкинули до тюрми 1-го серпня ц.р., у якій вони без жадного формального обвинувачення просиділи повних три тижні. Їх, очевидно, прокуратор й інші слідчі викликали дуже часто на допити, показували їм фотознімки українських політичних і суспільно-громадських лідерів в Англії і запитували чи вони знають хто вони такі і чим займаються, запитували де вони взяли літературу та ставили їм інші, дуже часто незрозумілі для них питання.

Вкінці родини юнаків розпочали через міністерство закордонних справ інтенсивні заходи для звільнення юнаків. Старший брат О. Лещишина, 26-річний Роман, заявив опісля кореспондентам, що він не виключає, що його брат і товариш могли мати у своїх валізках журнали і книжки для особистого вжитку, навіть з антикомуністичною тематикою, не усвідомлюючи собі, що такої літератури не можна ввозити до комуністичних держав Східньої Европи. Після того, як його брата звільнили з тюрми і він прибув до Великобританії, Роман Лещишин заявив співробітникові „Українського Тижневика", що дійсно Олег мав зі собою кілька українських книжок, але він їх не віз для розповсюдження, а для власного користування.

Вкінці студенти, перед своїм звільненням стали перед судом у Східньому Берліні 23-го серпня за порушення законів тієї держави, які передбачають також покарання тюрмою за „антидержавну і антикомуністичну літературу". Згідно з тамошнім кримінальним правом, вони могли бути засуджені на максимальне покарання аж до вісьми років тюрми, але судця, враховуючи мабуть розголошення цієї справи засобами масової інформації й інтервенцію британських офіційних чинників, виніс вирок депортації і грошову кару в сумі 5.600 американських долярів. Кару заплатили в імені ув'язнених службовці британської амбасади і таким способом студентам вдалося вийти на волю. Проти їхнього ув'язнення протестували також члени британського парляменту і студенти економічної школи, у якій студіює О. Лещишин.

КҐБ НАМАГАЄТЬСЯ ЗАВЕРБУВАТИ АНГЛІЙСЬКИХ ТУРИСТІВ

Лондон. — Генеральний прокуратор Великобританії сер Майкл Гейверс виступив минулого тижня по радіо і попередив англійців, які їдуть до Совєтського Союзу, бути обережними, бо КҐБ намагається завербувати англійських туристів. За день до виступу прокуратора, заступник генерального секретаря лівої крайової профспілки моряків і скарбник лейбористської партії Сем МекКласкі заявив, що два роки тому, коли він був у Москві на міжнародній конференції профспілок моряків, КҐБ намагалося зробити його своїм агентом.

„Я не став з ними говорити, — згадує С. МекКласкі, — але мені було страшно". За його словами, в той час він збирався висунути свою кандидатуру на генерального секретаря лейбористської партії. Під час одного з засідань московської конференції до нього підійшов якийсь мужчина, представився працівником совєтської профспілки і повідомив, що в свій час його вислали з Лондону. Потім незнайомець сказав, що якщо МекКласкі переможе у виборах і стане працювати для КҐБ, це позитивно відіб'ється на поліпшенні відносин між лейбористською партією і Совєтським Союзом.

Сер М. Гейверс заявив, що в цій історії нема нічого дивного: „Такі речі відбуваються багато років". Він додав, що англійських промисловців і дипломатів, які їдуть до Совєтського Союзу завжди попереджують про небезпеку, яка їм загрожує в СССР. Совєти „завжди намагаються дістати нові джерела інформації у Великій Британії", — сказав він і додав, що МекКласкі повів себе „дуже похвально".

Як повідомляє аґентство ЮПІ, Джордж Янґ, який в 1950-60-их роках очолював британську контррозвідку, заявив, що в той період для КҐБ почали працювати кілька провідних англійських соціялістів.

Совєтський шпигун В. Юрченко втік на Захід

Бонн, Західня Німеччина. — Тепер, коли західньонімецькі розвідкові експерти роблять аналізу втечі свого визначного агента Ганса Тідґе до Східньої Німеччини, стала відома втеча провідного працівника розвідчого сектора КҐБ Віталія Юрченка, який ще 1-го серпня зник в Римі. Він прибув до Риму 24-го липня і примістився в совєтській амбасаді. Його ранга мусіла бути дуже висока, бо ніхто з працівників амбасади не мав права доручати йому завдань, ані контролювати його рухів. 1-го серпня він сказав черговому в амбасаді, що йде оглянути Ватиканський музей і на цьому слід по ньому загубився. До амбасади ніколи не вернувся, а про його зникнення совєтські чинники повідомили італійську поліцію. Вона, як і агенти італійської секретної служби, Юрченка не знайшли. Американські чинники про цю справу мовчать.

Репортер газети „Корієре делля Сера", який мав можливість довідатись що діялось в совєтській амбасаді після зникнення Юрченка, написав: „Совєти дослівно божеволіють по втечі Юрченка, бож він для Заходу є такий же цінний як Тідґе для Сходу. Юрченко знає прізвища совєтських аґентів в західніх державах і прізвища подвійних агентів які оперують на Заході в користь Москви".

Розглядаючи справу втечі Юрченка, для західньонімецьких чинників виразнішими стали причини втечі Тідґе. Вони зробили висновок, що Тідґе не пішов шукати політичного азилю у Східній Німеччині, але втік туди, куди довідався про втечу Юрченка на Захід, бо він цілком певно був готов розшифрувати Тідґе як совєтського подвійного аґента.

Вміжчасі шарже д'аффер в східньонімецькій амбасаді в Буенос Айресі Мартін Вінклер покинув амбасаду й віддався в руки американців, які дипломатичним шляхом привезли його до Західньої Німеччини, без затримки у Вашінгтоні. Вінклер може розкрити цілу сітку совєтських шпигунів в Латинській Америці. Боннська секретна служба заперечила поголоски, нібито Вінклер мав бути вже довший час на її службі і втік із східньонімецької амбасади з огляду на підозріння до його особи.

Герберт Геленбройх, який до минулого тижня очолював західньонімецьку контррозвідку і був безпосереднім зверхником Тідґе, заявив, що ведене тепер слідство й втеча Юрченка і Вінклера напевно допоможе в розкритті багатьох східньонімецьких і кагебівських „мурків" в розвідковій системі Західньої Німеччини, а може й інших країн НАТО.

ПРЕЗИДЕНТ Р. РЕҐЕН НАКЛАВ ЕКОНОМІЧНІ САНКЦІЇ ПРОТИ ПАР

Вашінгтон. — Президент Роналд Реґен заскочив багатьох, в першу чергу законодавців в Сенаті і Палаті Репрезентантів, своїм екзекутивним зарядженням про економічні санкції проти Південно-Африканської Республіки. Як відомо, обидві палати Конґресу збиралися приймати окремий законопроєкт і резолюції, які зобов'язували б Адміністрацію обмежити до мінімуму торгівлю з ПАР за її політику апартаїду, хоч знали, що Президент, який довго опонував до того законопроєкту і самих санкцій, може накласти вето на законопроєкт вважаючи, що економічні санкції вдаряють не тільки по білій урядовій меншості в Південній Африці, але в першу чергу по негритянській більшості, яка дуже легко може опинитися без праці, без засобів до життя, що у свою чергу збільшить расову ворожнечу і посилюватиме тенденції до громадянської війни.

Адміністрація заборонила продаж компюторів для ПАР, зупинила всякі позички для уряду в Преторії, запропонувала зупинити продаж африканського золота чи виробів із золота імпортованих з Південної Африки і цілковито заборонила продаж всякої нуклеарної технології. Очевидно, екзекутивне зарядження президента Р. Реґена в цій справі, цілковито змінило ситуацію в Сенаті, хоч поодинокі сенатори, демократи і републіканці, не вдоволившись, заходами Уряду, все одно пропонують прийняти законопроєкт про строгіші обмеження у відносинах З'єднаних Стейтів Америки з Південною Африкою, зглядно з її урядом, який, не зважаючи на напружену ситуацію в країні, продовжує вести расову політику, відмовляється від переговорів з представниками негритянської більшости і стосує тактику сили, вживаючи для поборювання масових демонстрацій поліцію і військові відділи.

Проголошене з Овального Бюра Президента зарядження мало також деякі позитивні наслідки, а саме, Сенат, контрольований республіканцями прийняв постанову про відложення реченця голосування над законопроєктом про санкції проти ПАР. Демократи в Сенаті і Палаті Репрезентантів, де вони творять більшість, заповідають натомість, що вони будуть боротися за прийняття більш строгого законорпоєкту і хай, мовляв, тоді Президент спробує накласти на нього вето. Така тактика, кажуть політичні спостерігачі, є безсумніву радше міжпартійною політикою, як турботою законодавців про долю чорної більшости в Африці.

У Преторії, тамошній президент П.В.Бота критично висловився про таке потягнення Адміністраціїл Р. Реґена і заявив, що в таку ситуацію вманеврували Уряд сенатори і конгресмени. Мішана реакція була також зареєстрована кореспондентами серед населення в Південній Африці, білого і чорного. Чорні, принаймні деяка частина з них, дійсно бояться, що в наслідок санкцій може створитися в ПАР нестерпна економічна ситуація і вони будуть її першими жертвами.

Відбудуться збори і конференція Історично-Філософічної Секції НТШ

Ню Йорк. — З нагоди 85-ліття проф. Володимира Кубійовича, голови НТШ в Европі і кільканадцятилітнього директора Історично-Філософічної Секції Наукового Товариства ім. Шевченка, відбудеться тут в суботу, 28-го вересня, в приміщенні НТШ, наукова конференція, що розпічнеться о год. 9:30 вранці.

З доповідями про всесторонню діяльність сеньйора української науки виступлять: д-р Аркадій Жуковський, мгр Григорій Колодій, д-р Василь Ленцик, д-р Василь Маркусь, д-р Ярослав Падох, д-р Ігор Стебельський і д-р Атанас Фіголь.

Проф. В. Кубійович заповів свою участь. Ювілейну наукову конференцію спонзорують спільно управа НТШ і Історично-Філософічна Секція НТШ.

По полудні о год. 2:30 того самого дня і в тому ж приміщенні відбудуться загальні збори членів Історично-Філософічної Секції НТШ, в яких мають право участи всі дійсні і члени-кореспонденти секції.

ВШАНУЮТЬ О. А. ВОЛОШИНА

Ірвінгтон, Н. Дж. — Заходами Карпатського Союзу в суботу, 21-го вересня ц.р., о год. 5-ій по полудні, тут в Українському Народному Домі відбудеться святочна академія з нагоди 40-ліття мученичої смерти президента Карпатської України о. монс. Августина Волошина. В програмі виступить відомий бандурист Юліян Китастий.

Представники УККА, УАКР і неоприділених організацій мали чергову зустріч

Стемфорд, Конн. (ІЯХ). — Тут в приміщеннях Стемфордської епархії відбулася чергова зустріч представників УККА, УАКРади та неоприділених організацій.

Присутніми, крім Владики Василя Достена як предсідника нарад були: від УККА — д-р Асколь[illegible]ський, д-р Михайло Снігурович, та проф. Іван Телюк; від УАКРади участь брали: д-р Роман Борковський та інж. Степан Процик, а від неоприділених організацій — д-р Степан Ворох, о. шамб. Степан Чомко, інж. Евген Змий та інж. Іван Хамуляк. Присутнім був також адв. Роман Гуглевич, містоголова ЦУКА.

Дискусія велася довкола проєкту статуту спільної централі українців в ЗСА, запропонованого д-ром С. Ворохом від неоприділених організацій.

В присутніх було видне бажання шукати розв'язки спірних справ в громаді.

Чергові наради призначені тентативно на суботу, 26-го жовтня ц.р. в Стемфорді.

„Ню Йорк Таймс" пише про виставку Українського Музею

Ню Йорк. — В нюджерзькому додатку до недільного видання „Ню Йорк Таймсу" з 25-го серпня появилася довша стаття про відкриття виставки українського народного мистецтва в американському музеї Монумент в містечку Линкрофт, Н. Дж. Музей є розташований на університетському дворі Бруклейлського коледжу.

Авторка статті Мюрієл Джейкобс не лише описує поодинокі види традиційного українського народного мистецва, як народні вбрання, рушники, вишивки, килими, дереворізьбу, кераміку і писанки, але теж подає багато інформацій про українців. Згадує про переслідування українців й заборону публікацій українською мовою під царською владою, переповідає історію кількох хвиль іміграції до Америки та вказує на живучість української громади в цій країні. Вкінці вона інформує читачів, де можна студіювати архівні матеріяли про українське поселення — в університеті Міннесоти, унівеситеті Ділкенсона в Північній Каролайні, в Бавнд Бруку та в УНСоюзі.

Авторка відмічує, що це пересувна виставка Українського Музею в Ню Йорку, яку влаштовано при фінансовій допомозі Фундації Доджа та Нюйоркської ради мистецтв, як теж поодиноких жертводавців. Стаття написана в дуже прихильному тоні й є ілюстрована знімками з виставлених музейних об'єктів.

Виставка буде відкрита до 13-го жовтня. Саме почався новий шкільний рік. Виставку почали відвідувати не лише студенти коледжу, але й організовані групи дітей з довколишніх шкіл.

Музей відкритий від вівтірка до суботи від 10-ої ранку до 4:30 по полудні і від 1-ої до 5-ої по полудні в неділі.

Міннеаполіс очікує гостей з Австралії

Хор „Чайка".

Міннеаполіс, Мінн. (О. А.). — Вже від двох місяців тут іде інтенсивна підготовча праця для влаштування концерту ансамблів з Австралії — чоловічого хору „Чайка" і танцювального ансамблю „Веселка".

В Америці вони починають своє турне від Міннеаполісу. Концерт відбудеться в неділю, 22-го вересня, в 7-ій год. вечора в авдиторії школи св. Антонія. Квитки в ціні 9 дол. в перепродажу, 10 дол. при касі; діти до 13 років — половина ціни. Квитки можна набути в членів Українського Комітету Міннесоти, що його очолює Люба Менжега. Цей комітет перебрав на себе обов'язок зорганізувати цю імпрезу на терені Міннеаполісу — Ст. Полу. Квитки можна набути і в українській книгарні.

Австралійські гості прилетять до Міннеаполісу з Вінніпеґу, Ман., в неділю, в 5-ій год. по полудні на летовище Ліндберґ, звідки автобус забере їх прямо до концертової залі.

Після концерту буде влаштоване прийняття для гостей в авдиторії православної церкви св. Михаїла в Міннеаполісі. Після перекуски там їх будуть чекати люди, які погодилися забрати їх до своїх домів. Справою розголосу концерту та розміщення осіб по хатах займається Ольга Антохій; справу автобусів полагоджує Михайло Каркоць. Друкуванням квитків зайнявся Антін Семенюк.

В понеділок, 23-го вересня, якщо час дозволить, гості оглянуть місто, а потім в 2-ій год. по полудні буде знову збірка в авдиторії православної церкви св. Михаїла, відтак від'їзд на летовище, звідки гості в 4-ій год. відлетять до Чикаго.

НОВИЙ ДИРЕКТОР КУК

Вінніпеґ, Ман. (КУК). — Юрій Веретельник, колишній лектор у Торонтонському університеті назначений новим екзекутивним директором Комітету Українців Канади. Він перебрав цю працю з початком серпня. Він буде старатись оживити працю КУК і координувати діяльність всіх українських організацій, які становлять КУК, сформований у 1940 році.

В СВІТІ

ПАПА ІВАН ПАВЛО II відвідав в неділю, 8-го вересня, ц.р., маленьку альпійську країну Ліхтенштайн. Папа був в Ліхтенштайні майже 10 годин, відвідавши старовинний замок Відус, у якому все ще резидує принц Франц Йозеф II і принцеса Гіна, побував у 300-літньому манастирі. Ціла країна складається з 26,680 населення, 90 відсотків мешканців це католики. З цієї найменшої самостійної країни Папа Римський звернувся до всіх християн з великою справою, яку він наголошує від початку свого понтифікату і рішучо засуджує, а саме ще раз гостро засудив тих, які вбивають ненароджених ще дітей, назвавши аброти „великим злочином" і „великим гріхом".

ВІЙСЬКОВИЙ УРЯД ПАКІСТАНУ запропонував парляментові до затвердження законопроєкт, який заборонятиме судам, а також найвищому державному судові, втручатися у справи восьмирічного урядування військової хунти, яка нібито обіцяє розписати парляментарні вибори в кінці цього року і передати владу в країні в руки цивільних політиків. Законопроєкт, який, очевидно, підпише теперішній президент ген. Мохаммед Зія уль-Гаґ, забезпечить теперішнє керівництво і військову хунту перед можливими політичними процесами в майбутньому, якщо влада дійсно перейде в руки цивільних.

ПРЕЗИДЕНТ ІЗРАЇЛЯ Хаїм Герцоґ заявив, що це є ганьбою, щоб цивілізовані люди приймали ідеї рабіна Меєра Кагане, колишнього керівника Жидівської оборонної ліґи в ЗСА, американського громадянина, який виїхавши до Ізраїля здобув там парляментарний мандат і голосить, особливо серед молоді, свої вбивчі і компромітуючі Ізраїль ідеї. Він, наприклад, пропонує виселити з Ізраїля усіх 700,000 арабів, громадян Ізраїля, і 1,3 мільйона арабів з окупованих арабських земель та заселити ці землі жидами з цілого світу. Х. Герцоґ уважає, що проповідувана Кагане програма є подібна „до нюрнберґського права" з 1935 року, на підставі якого німецькі фашисти позбавляли усіх жидів громадянських прав. Не зважаючи на критику офіційних осіб, Кагане і проповідувані ним ідеї мають підтримку в певної частини екстремістів, зокрема молоді, — кажуть кореспонденти.

МІЖ ПАЛЕСТИНЦЯМИ І ливанськими мусулманами-шіітами немає згоди, — кажуть спостерігачі. Шіїти намагаються опанувати табори втікачів і деякі військові, зглядно партизанські бази, колись приналежні Палестинській Визвольній Організації й іншим палестинським партизанським групам. В суботу й неділю, 7-го і 8-го вересня, у Бейруті шіїти обстріляли палестинські позиції і бій між ривалізуючими групами тривав кільканадцять годин. Урядові чинники заявили, що у висліді бою були забиті і поранені чимало осіб, дуже часто непричетних до ривалізації спорів. Між забитими було багато старших осіб, жінок і дітей.

РЕЧНИКИ АФҐАНІСТАНСЬКИХ антикомуністичних повстанців заперечили поголоски комуністичного уряду в Кабулі, що вони, мовляв, зістрілили афганський пасажирський літак, у висліді чого кількадесять пасажирів і обслуга літака загинули. Літак нібито був власністю кабульського уряду. Пропаґандою повстанці назвали також твердження представників Кабулю, що повстанці вживають тепер проти літаків всякого типу американські модерні ракети, доставлені їм американською розвідкою. Представники повстанського руху в Пакістані заявили, що їм невідомо, про жадний випадок зістрілення літака, тим більше цивільної авіяції.

ГАЗЕТА „ТАЙМС" в Лондоні повідомила у числі з 8-го вересня, що центральний уряд в Лондоні незабаром перестане вважати ірляндських в'язнів політичними в'язнями, відбере від них дотеперішні привілеї полонених і вважатиме доконані ними злочини звичайним терором. Подібні намагання уряду Великобританії в 1981 році викликали голодові страйки в'язнів і 10 осіб померли від голодової смерти. У в'язницях на спеціяльному статусі тепер перебуває 149 в'язнів. Біля 100 в'язнів є протестантами, решта члени Ірляндської Революційної Армії (ІРА).

В АМЕРИЦІ

ГАЗЕТА „ВАШІНҐТОН ТАЙМС" повідомила, що в одному з пермських концтаборів помер український поет Василь Стус, засуджений у 1980 році на десять років позбавлення волі за „антисовєтську агітацію і пропаганду". Про смерть В. Стуса повідомила з Західньої Німеччини Анна-Галя Горбач, яка дізналася про це телефонічно з Києва від жінки Стуса. „Ваш муж помер", — таку телеграму дістала жінка Василя Стуса. За словами А.Горбач, жінка Стуса дістала в травні останнього листа від чоловіка, в якому він писав, що хворий. В червні жінка Стуса повідомила Горбач, що отримала від совєтських властей дозвіл побачити чоловіка, але в останню хвилину їй відмовили.

ЗА ДАНИМИ ДЕПАРТАМЕНТУ праці, безробіття в серпні зменшилося до 7 відсотків, в той час, як на протязі шести попередніх місяців воно перебувало на рівні 7,3 відсотка. Дані за серпень свідчать, що безробіття зменшилося серед всіх груп населення, в більшости ділянок промисловости і сільського господарства, в багатьох стейтах країни. „Цифри показують, що економіка набирає сили", — сказав на пресовій конференції президент Роналд Реґен. „Я з задоволенням дізнався, що безробіття досягло найнижчого рівня за останні п'ять років", — додав він.

ЧИ Є ЖИТТЯ НА ІНШИХ плянетах? Це питання задали телефонічно працівники агентства Ассошіейтед Пресс 1517 дорослим американцям по всій країні. Біля половини опитаних відповіли позитивно. 47 відсотків опитаних вважають, що життя на інших плянетах існує, 36 відсотків не погоджуються з цим, а 17 відсотків утрималися від відповіді. Майже половина опитаних не надає значення приземленню американських астронавтів на іншій плянеті, тоді як одна третя вважає, що це першочергове завдання.

ДОСЛІДНИК З ФЕДЕРАЦІЇ американських вчених Джан Пайк заявив, що як ціль для майбутніх досліджень американської протисателітної ракети буде використаний сателіт „Солуїнд", який належить Департаментові оборони. Приватні дослідники прийшли до висновку, що якщо це дійсно так, то перед військово-повітряними силами стоїть нелегке завдання, бо „Солуїнд" значно менший від совєтських розвідувальних сателітів, які будуть цілями на випадок початку військових дій.

ШКОЛЯРІ СТАРШИХ КЛЯС провели в п'ятницю, 6-го вересня, демонстрацію на знак протесту проти страйку вчителів. Через страйк вчителів понад 50,000 школярів не могли приступити до зайнять. „Кожний рік одне і те ж: як лише треба йти до кляс, вчителі не виходять на працю. Невже вони не в стані полагодити відносини з міською радою освіти під час літніх вакацій? Вони забувають про свої прямі обов'язки", — сказав журналістам представник учнів однієї з шкіл Денні Джанс. У п'ятницю по полудні чикаґські вчителі досягли згоди з міською радою освіти і в понеділок вирішили вийти до праці.

ЯК ПОВІДОМЛЯЮТЬ речники американської військової адміністрації, на противповітряній базі в Нойфельдені сталося три вибухи. Вибухом пошкоджені три радарні прилади. Людських жертв не було. Вибух на базі Нойфельден уже четвертий на американських військових об'єктах у Західній Німеччині за останній місяць. Ні одна з терористичних груп покищо не взяла на себе відповідальність за вибух, але є всі підстави вважати, що як і попередні терористичні акти, цей вибух є справою рук „Червоних бриґад", міжнародної організації, яка оголосила війну НАТО і американській армії в Европі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members: $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address - $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, допучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $7.50 на 6-місяців, $15.00 — на рік. За кожну зміну адреси — $1.00.

Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Bo 346 Jersey City, N.J. 07303

Володимир Душник

Відхід д-ра Володимира Душника це удар по всьому українському громадському житті, але в найпершу чергу важливий удар по світі української преси. Скаже дехто нема незаступних людей. Це вже віджила правда, яку раз-у-раз заперечує життьова практика. У сучасній проблематиці української преси на першому місці стоїть журба за добрих висококваліфікованих журналістів. Щойно на другому місці стоїть журба за читачів української преси. Колись дуже примітивні одиниці казали: кожний, хто вміє писати, може бути журналістом. Ті часи минулися. Правда, окремі факультети журналістики засновано недавно, вже в цьому сторіччі, історія преси нараховує свій початок від Великої французької революції, отже від другої половини XVIII сторіччя. Але поруч із особистим хистом журналіст мусить мати освіту — загальну освіту, зокрема та особливо знання рідної і всесвітньої історії, бодай загальникове знання національної економії та всього того, що складається на сучасне поняття політичних наук. Володимир Душник був професійним журналістом із високою освітою спеціяльно у ділянці політичних наук.

І Володимир Душник володів кількома мовами, між якими на першому місці стояли мови українська і англійська. Хто знає ближче відносини в українській громаді в діяспорі і хто цікавиться проблемами рідної преси, той свідомий, що щораз звужується коло українських людей, що їх зараховується у журналістичному жарґоні до „двомовних". Із факультетів журналістики американських чи канадських високих шкіл виходять молоді люди — чоловіки і жінки — з добрим знанням тієї професії, а деякі з них — надзвичайно талановиті. Але вони не „дво" а „одномовні". Бо хоча вони українські патріоти і володіють українською розмовною мовою — не всилі сидіти продуктивно за редакційними столами української газети чи журналу. Кільканадцять років чужомовної школи, де здобували середню і після того високу освіту, кваліфікують їх як дуже добрих фахівців до англомовної преси — але не до української. Їм просто трудно чи й неможливо писати редакційні коментарі та аналітичні статті українською мовою, вони не знають термінології, не можуть вкладати своїх думок в український журналістичний стиль.

Володимир Душник був типовим двомовним журналістом-публіцистом, двомовним редактором. Замолоду захоплювався націоналістичним рухом і працював радше в україномовній пресі. Згодом став редактором англомовного „Українського Тижневика" і до кінця свого життя був редактором першорядно веденого ним англомовного „Українського Квартальника". Але не зривав з україномовною пресою і був постійним співробітником нашої „Свободи".

Володимир Душник може теж служити за клясичний зразок правильности теорії покійного д-ра Луки Мишуги про „дві батьківщини". Він, д-р Володимир Душник, був завжди українським патріотом. Виніс любов до рідної України з батьківського дому, з народної і середньої школи. Як редактор „Юкрейнієн Кводерлі" мав за ціль ширити тим журналом правду про Україну і спростовувати фальші про Україну й українців. Тому стежив за процесами в Україні, належав до кращих знавців тамошнього правозахисного руху, був теж завжди активний в українському громадському житті в Америці. Але був теж резервовим старшиною в американській армії і доказував своєю життєвою практикою зло українського ґеттоїзму. І він сам і його дружина Марія, колишня довголітня заступниця головного предсідника УНСоюзу, тепер його почесний член, були активними учасниками американського громадсько-політичного життя.

Тому у відношенні до такої людини, як д-р Володимир Душник не підходить банальна фраза, що „нема незаступних людей". Таку людину страшенно трудно заступити. Трудно чи й неможливо заступити ще й тому, що поруч із своєю високою вартістю фахівця був людиною кришталько чесною, роботящою, простолінійною. Не завидував іншим, ніколи не бавився сплітками, не любив спліткарів, не любив теж гурра-патріотичних балакунів. Коли в минулому році вшанували Володимира Душника з нагоди його 75-тиліття і 50-тиліття журналістичної праці — він бачив великий гурт близьких йому друзів. Відійшов уже не в молодому віці. Але міг би ще довго пожити з користю для рідної преси, для рідного народу. І залишив пустку не тільки у найближчій рідні, але й у світі преси і широкій громаді.

С.В.

СКІЛЬКИ ЛЮДЕЙ ЗАМОРДУВАВ СТАЛІН?

Останніми часами американська, а за тим і українська преса подавала різну кількість мільйонів людей, яких за свого царювання в Московській імперії вимордував Сталін. Не рахуючи воєнні їх втрат, які совєти подають круглим числом 20 мільйонів (сюди напевно включені теж втрати в людях власної роботи — такі як Вінниця, Львів, Катинь, Колима і т.д.) — додаткові втрати 1920-их і 30-их років американські джерела розцінюють різно — від 15 мільйонів вгору. Тут автори американських обчислень явно намагаються зменшити діяпазон сталінського народовбивства, щоб якоюсь мірою оправдати свій воєнний союз з червоним молохом, злочини якого ще перед війною були вже добре відомі. Ми знаємо, що на початку 1930-их років не тільки „велика" американська, а й французька й англійська преса промовчували зорганізований Сталіном голод в Україні, коли загинула четвертина населення України.

Шукаючи правдивої, чи радше близької до правди, кількости жертв сталінського терору, ми хотіли б звернути увагу на видану ще два роки тому в Німеччині книжку Антона Антонова-Овсєєнка п.н. „Сталін — порттер одного тирана", що появилася в німецькому перекладі у Видавництві Піпер у Мюнхені з передмовою відомого дисидента Міхаїла Віслєнського. Автор цієї 447-сторінкової книжки є сином народженого в Чернігові Володимира Антонова-Овсєєнка, який 1918 року привів на Україну банди петроградських матросів валити молоду українську державу. За це йому вдячна Москва поставила в Чернігові окремий пам'ятник, навіть з українським написом; перед тим, очевидно, його розстріляно.

Тут годі не згадати, що той малорос Владімір Овсєєнко (на пам'ятнику „Овсієнко") під час жовтневої революції на доручення Леніна зайняв Зимовий дворець, Царську палату і розніс російське Тимчасове правительство — першу спробу демократії в усій історії Росії. Ця заслуга для комунізму, проте, його не врятувала, його жінка була заарештована і покінчила самогубством у в'язниці, а сам Овсєєнко 1938 року дістав кульку в потилицю. Його син, Антон, автор книжки про Сталіна, про яку пишемо, був членом партії КПСС, але це йому не помогло і в роках 1940-48 він сидів у в'язниці. У 1953 році він був знову арештований і аж до 1957 року, коли був „регабілітований", „відпочивав" на заполярних курортах. Отже, автор книжки з власного досвіду знає, про що пише.

Вослєнський у своїй передмові пише про деякі дрібні неточності в даній книжці, але признає, що автор дав блискучий образ зв'язаного зі Сталіном історичного феномену і його „досягнень": підлоти, масових убивств, ґеноциду, злоби, брутальности і нечуваної дикости. Автор, — пише Вослєнський, — характеризує добу сталінської влади як „бандитизм, що дірвався до влади і створив найкривавіший злочин, який знає земля".

У своїй книжці А. Овсієнко згадує, що з вибраних 1925 року 106 членів ЦК Сталін розстріляв 80. З вибраних 1927 року 121 члена розстріляно 96. 1934 року з 139-ох членів оминуло кулі тільки 19 осіб. Так звана громадянська війна і голод 1921-22 років коштували країні 18 мільйонів жертв, а сталінські погроми села і голод 1930-32 років забрав у цілому СССР 22 мільйони людей. Терор у роках 1935-41 узяв 19 мільйонів жертв, а переслідування в повоєнних роках — додаткових дев'ять мільйонів. Коли це все звести докупи, дістанемо 68 мільйонів мертвих, не рахуючи загинулих на війні і в таборах полонених. (Це ж число подає і знавець совєтської дійсности покійний вже проф. А. Курґанов і за ним — А. Солженіцин).

Автор книжки з іронією згадує ще живих визначних комуністів зі Сходу і Заходу, а також письменників від Горького і Толстого аж до західних поетів, які славили Сталіна як „вождя совєтського пролетаріяту", „друга дітей і жінок", „перетворювача природи", „батька народів", „учителя і академіка", „корифея науки" і „найбільшого генія всіх часів". Ще сьогодні є багато людей поза СССР, які в це вірять...

Ми мали нагоду читати деякі рецензії на цю книжку в німецькій і швайцарській пресі, де на тлі поданого Овсєєнком матеріялу рецензенти заторкали проблему того, що в характері „генія людства" було типово російське, а що совєтське, комуністичне. Чимало рецензентів уважало, що сама ідеологія марксизму була не російського, а західнього походження. Проте та ідеологія, — писали вони, — впала на ґрунт російського утопізму і месіянізму та зокрема ще й царського деспотизму, що в сумі дало те, що ми називаємо московським комунізмом. Овсєєнко намагається в своїй праці досить незручно доводити, що сама „Росія" тут не винувата, але подані ним самим факти це заперечують.

Один з рецензентів книжки Овсєєнка, давши її критичний огляд, писав, що ця книга є „обов'язковою лектурою для тих, які думають, що їхня свобода є тільки словом і тому не варта найменшої жертви". Це влучне зауваження і воно показує, що на Заході є люди, які вже чогось навчилися.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагує Лев Яцкевич

Мікрохвильне огрівання

Нашу плянету поверх 8 більйонів років огріває сонце, яке, до речі, становить джерело майже всіх видів пального на землі: дерева, вугілля, торф, природний газ тощо.

В основі, джерелом теплової енергії, або, як ми її популярно називаємо, тепла, становить рух молекул кожної речовини, яке подібно як сонце, випромінює його у виді дуже коротких електромагнетних хвиль, які ми називаємо мікрохвилями. Існують спроби використати теплову енергію соняшних променів, користуючись металевими колекторами, тобто зловлену енергію передають воді, яку, або вживаємо безпосередньо, або вживаємо її посередньо до огрівання мешкань. Поряд з тим, інженери вирощують мікрохвилі теплової енергії в т.зв. мікрохвильних печах, які в останніх 20-ти роках втішаються щораз більшою популярністю з уваги на можливість печення та варення одночасно кілька потрав у запрограмованому наперед часі.

Нещодавно, в останньому числі журналу „Саєнс" появилася стаття Роберта В. Павнда, проф. фізики Гарвардського університету, про можливість використання електромагнетної мікрохвильної радіяції для огрівання, житлових приміщень.

Згідно з цією статтею, вживаючи енергію не більшу, ніж потужністю стовватової електричної жарівки, можна виростити з неї тепло ві мікрохвилі, якими можна, не тільки пекти індика, але також огрівати чи догрівати мешкальні кімнати в холодних осінніх та зимових місяцях.

Радіяційне огрівання мікрохвилями має цю перевагу над конвенційним огріванням, що воно набагато дешевше та не вимагає коштовних інсталяцій. З уваги на те, воно може бути вагомим фактором в полегшенні, а то й відверненні назріваючої світової кризи пального.

Саме тепер на сторінках світової преси ведуться спори про шкідливість мікрохвильної радіяції для людського здоров'я. Йдеться тут про мікрохвильні печі, радарні уладження й телевізори та їхній шкідливий вплив в аспекті генетичних наслідків, пістрякових захворінь та самогубств осіб, виставлених на довготривалу дію низькочастотливих джерел радіяції.

На думку Роберта Павнда, низькочастотливі радіяційні мікрохвилі з радіяційного генератора — так само безпечні, як теплові хвилі з ватрана або з печі на деревне чи вугільне пальне. Конвенційні печі огрівають наперед своє навкілля: повітря в кімнаті, меблі та стіни, а щойно пізніше, тепло довкілля огріває людей. Коли заінсталювати в кімнаті мікрохвильний генератор, його теплові хвилі будуть огрівати безпосередньо людей, а не стіни чи меблі. І тому навіть, якщо температура в кімнаті — низька, люди в ній будуть відчувати тепло. Але для видайности радіяційних мікрохвиль, слід стіни, стелю, підлогу та меблі покрити station станіолем, або тонкою металевою пластинкою. Звичайно, ті пластинки можуть мати орнаментаційний характер, їх мета — відбивати теплові мікрохвилі та напрямлювати їх до нутра кімнати. Також меблі слід запроєктувати так, щоб вони не поглинали, а тим самим, не марнували радіяційних мікрохвиль.

На його думку, правильно запроєктовані та устатковані приміщення, мешкальні чи бюрові не потребуватимуть в певних підсоннях конвенційного огрівання взагалі. Наприклад в кімнаті, температура якої дорівнюється 50 ступеням Фаренгайта, мікрохвилі величиною 60 ватів вистачають, щоб присутня в ній особа почувала температуру 72 ступені Фаренгайта. Для трьох осіб потужність мікрохвиль повинна бути трикратно більша. Якщо хтось не любить, чи не може знести такої високої температури, може забезпечитися нагорткою з металевим плетивом. Павнд підкреслив нешкідливість цього радіяційного огрівання з уваги на дуже коротку довжину його мікрохвиль, що дорівнюються 1 сантиметрові в порівнянні до 12 сантиметрів вживаних в мікрохвильних печах. Радіяційні мікрохвилі проникають безпосередньо людський організм та збільшують кінетичну енергію його молекул, а в тому і почуття тепла. Коротші мікрохвилі проникають тільки скіру, але вони зате вміщаються у межах федеральної безпеки здоров'я. Звичайно, між радіяціями, мікрохвильним та конвенційним, інфрачервоним огріванням, в основі, немає жадної різниці у відчутті тепла.

Професор Р. Павнд плянує в найближчому майбутньому збудувати в Гарварді експериментальну кімнату, огрівану мікрохвилями для перевірення практичного аспекту своєї теорії. Науково — вона стійка, але в сьогочасного суспільства є паранойне наставлення до електромагнетних мікрохвиль. І тому не слід очікувати, що цей новий винахід зустрінеться з великим ентузіязмом та захопленням покупців. Але така доля зустрінула, на жаль, майже всі великі винаходи світу, за винятком може, електричної жарівки.

Роман Кухар

ПОЛІТИЧНИЙ РОМАН — ВІЗІЯ

Степан Любомирський, „Слідами заповіту", трилогія. Частина перша: „Поховайте та вставайте, політичний роман-візія, вступ від В-ва, Глувка, видання Української Видавничої Спілки в Лондоні й „Гомону України", Лондон-Торонто, 1985, ст. 371.

Відомий публіцист і письменник Степан Любомирський (літературний псевдонім Любомира Рихтицького) відійшов у розквіті своїх творчих сил у вічність 16-го липня 1983 року. На щастя не ввесь він умер, бо залишив по собі вельми показний літературний доробок, в цілому 14 виданих прозових творів, більшість з чого романи — деякі у трьох або й чотирьох томах, та шість дальших, покищо не виданих, прозових праць, як романи, нариси й том публіцистики. Гідна подиву спадщина творчої людини, що ледве переступила шістдесят років життя. Любомирського можна влучно схарактеризувати, як послідовного бойовика ідеї, що пристрасно продовжував збройну боротьбу за національне визволення свого народу гострим пером проникливого, багатостороннього та здібного літератора.

У своїй великій трилогії „Слідами заповіту" (1. „Поховайте та вставайте", 2. „Кайдани порвіте", 3. „І вражою, злою кров'ю волю окропіте") Степан Любомирський піднявся складного завдання — прослідити покищо приховані визвольні процеси в Україні, виявити в них постійність і зростання в силу національної провідної ідеї та, своїм інстинктом письменника візіонера, передбачити її кінцеву перемогу з дочасним засиллям колоніяльної системи московсько-совєтського імперіялізму — в могутньому, всенаціональному ставанні до самостійного державного буття українського народу.

Перша частина трилогії Ст. Любомирського „Поховайте та вставайте" — це безумовно твір ідейної послідовности вояка і письменника. В ньому автор проглядно зображує еволюцію переформовування духовости української людини — з підневільного сірого обивателя, що з ним жорстока система бездушних московських тиранів робить усе, що їй вигідно для втримання влади над німими рабами, включно з їхньою екстермінацією, у активного, безстрашного, свідомого своїх політично-державних обов'язків, переможного героя національної революції. У політичному романі „Поховайте та вставайте" число таких героїв зростає поступово в леґіон. Колись безмовні невільники, пристосуванці до злочинної системи експлуатації людини режимом, а то й окремі народні мученики — захисники індивідуальних і національних прав, тепер скидають з себе пута колоніяльного насилля й визиску, перероджуючись у підпільну армію визволених духово гідних громадян, ідейно й організаційно спаяних в один національний моноліт. Такої сили злочинна й гидка терористична машина національного й індивідуального гніту не може більше подолати. Імперія починає тріщати, тепер готова на всілякі поступки неросійським народам, аби тільки зберегти свій імперіяльний статус — на тому й закінчується перша частина політичного роману-візії.

У новому творі Любомирського чіткі в найвищому ступені всі прикмети цього замітного, такого плодовитого, а все ж старанного в найменших деталях розповіді письменника — його творча вигадливість, багатогранність у виборі засобів літературної техніки, знаменної своїм принципом акції, драматичности й напруження, як і натуралістичним підходом, а теж великою мірою публіцистична й громадська виробленість автора. Менше насичення сенсаційністю, реальніше відтворення дійсности, основніше схоплення цілости визвольної проблеми поневоленої нації й більше поглиблення характерів численних персонажів твору додало б йому ще ціни.

Проте й у наявній формі зміст роману „Поховайте та вставайте" повинен викликати своєрідну ревеляцію образу перередженого до національно-державного життя народу, зокрема серед читачів підсовєтської нашої батьківщини, якщо б він тільки туди продістався. Книга варта загального поширення, щоб її набути треба звертатись на адресу Видавництва: Ukrainian Publishers, Ltd., 200 Liverpool Rd., London, NI ILF, United Kingdom

ЛАГІДНА ПОГОДА в Норвегії дуже сприяла великій участі виборців у парляментарних виборах в тій країні, які розпочалися в неділю, 8-го вересня. Голосування закінчилося в понеділок, 9-го вересня ввечорі, але вислідів виборів ще не проголошено. Політичні спостерігачі переконані, що консервативна партія теперішнього прем'єр-міністра Кааре Вілльоха здобуде потрібну кількість голосів, щоб створити новий уряд.

Андрій Качор

ЗМАГ ДО ДОБРА І КРАСИ НАРОДУ

I

(У 80-річчя заснування РСУК у Львові)

Я пригадую собі, коли 40 років тому, 28-го червня 1944 року, Ревізійний Союз Українських Кооператив у Львові, ця верховна кооперативна централя на західньоукраїнських землях, відзначувала 40-ліття свого існування. Це було гарне, величаве, а заразом і дуже сумне останнє кооперативне свято на рідних землях.

Цього року минає 80 літ від заснування цієї — одної із найповажніших українських громадських установ у Західній Україні. З цього приводу варто, а то й треба пригадати українській громаді в діяспорі, що це за установа була і яку вона проробила роботу, щоб український нарід у Західній Україні привчити до самостійного господарського життя. Щоб цей нарід „в об'єднанні власних сил" міг дійти до добра і краси, щоб на українських землях, окупованих Польщею, він міг створити свою власну, українську, „кооперативну республіку".

Але наперед, коротко, згадаймо, як відсвятковано 40-річчя РСУК в 1944 році.

* * *

„Господарсько-Кооперативний Часопис", орган РСУК, ч. 6 за 1944 рік, про ці святкування подає таку інформацію (треба зайважити, що в тому часі Україну окупували німці і що то був жорстокий час Другої світової війни — прим. А.К.).

Святочна ювілейна академія відбулася 28-го червня 1944 року у святочно прибраній залі Інституту Народної Творчости. Сцена була прибрана у жовтоблакитні прапори, галицькі леви та символ хліборобства — три жовті колоски на блакитному тлі — робили приємне враження своїм естетичним виглядом. З боків сцени шпаліри квітів, а посередині, на трибуні, виднів герб РСУК — три бджілки на щиті оплетеному колосками пшениці.

О годині 10-ій ранку заля наповнилася вщерть запрошеними представниками українського громадянства і кооперації та представниками німецької влади. Українську організовану громаду репрезентували д-р В. Кубійович і д-р Кость Паньківський, німецьку кооперацію репрезентував Леопольд Плятенік, а німецьку владу полк. А. Бізанц, д-р Г.Г.Ґарайс і інші.

Свято почалося концертовою точкою, а саме „Увертюрою" М. Вербицького для скрипкового тріо у виконанні Р. Савицького, Р. Криштальського і П. Пшенички. Опісля привітав присутніх Сеп Мюллер, уповноважений урядом для РСУК від Кооперативної Ради, а головну промову виголосив інж. Ю. Павликовський, довголітній президент РСУК і провідник української кооперації між двома світовими війнами. У своїй промові Ю. Павликовський відмітив велику працю української кооперації для українського народу, яка ввесь час працювала під ідейним гаслом: „В об'єднанні власних сил до добра і краси!".

З черги виступали з привітами представники влади та громадських організацій, переплітаючи програму музичними точками.

Закінчення ювілейних святкувань відбулося 29-го червня 1944 року, що його влаштував Український Центральний Комітет у пошані до праці РСУК, в залі театру при вул. Скарбківській у Львові, з окремою вокальною програмою та привітами. Треба, однак, відмітити, що ці святкування були вимушені німецькою владою і вони не віддзеркалювали почувань і настроїв української громади, яка вже бачила, що зближається провал німецької окупації та яка з острахом чекала на нову, ще гіршу, большевицьку окупацію.

У дуже вузькому колі львівських кооператорів, у половині грудня 1943 року, дуже інтимно відмічено 40-річчя РСУК у приміщенні того ж Союзу, напередодні масової еміграції українців на захід, але, на жаль, з тієї зустрічі не маю ніяких матеріялів, крім промови інж. Ю. Павликовського, яка була вже опублікована в українській пресі в 1950 році.

Згадуючи про 80-ліття заснування Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, треба хоч коротко, подати його історію та з'ясувати працю цієї установи перед Першою світовою війною, за часів Австрії та згадати про ролю РСУК до дуже важних фактів і згадаємо тільки головних провідників цієї, направду передової установи на західньоукраїнських землях.

* * *

З історії України знаємо, що наслідки панщизняного підданства в Галичині до 1848 року, а кріпацтва на східньоукраїнських землях до 1861 року, були страшною перепоною в розвитку культурного та господарського життя України на довгі роки.

Культурний пролом у Галичині зробило Т-во „Просвіта", засноване в грудні 1868 року у Львові. Початок економічного відродження Галичини треба виводити від заснування „Народної Торгівлі" у Львові 1883 року, ініціятором якої був інженер-архітект Василь Нагірний.

До піонерів господарського відродження Західньої України можемо зарахувати таких діячів: інж. Василь Нагірний і Аполон Ничай (Народна Торговля), д-р Кость Левицький і Кость Паньківський (основоположники і перші провідники Крайового Союзу Кредитового, пізнішого „Центробанку"), д-р Степан Федак, д-р Ярослав Кулачковський (забезпеченеве Т-во „Дністер" у Львові), д-р Євген Олесницький і о. Остап Нижанківський (діячі Стрийщини і основоположники Крайового Союзу Молочарського, пізнішого славного „Маслосоюзу"), д-р Теофіль Кормош (основоположник кредитівки Т-ва „Віра" і „Спілки для Господарства і Торгівлі" в Перемишлі, пізнішого „Центросоюзу" у Львові), оо. Тома і Юліян Дуткевич (основоположники Т-ва „Сільський Господар"), д-р Михайло Коцюба (провідний господарський діяч у Т-Т-ві „Просвіта"), о. Степан Онишкевич, о. Тит Войнаровський, Омелян Саєвич, Іван Петрушевич, Денис Сембратович, Денис Коренець, Андрій Жук і багато інших, які співпрацювали з „Просвітою" та іншими товариствами над економічним відродженням Галичини і які відчували потребу створення такої нової провідної установи, яка взяла б на себе тягар відповідальности за працю всіх українських господарсько-кооперативних установ і за вишкіл відповідальних господарських діячів та яка плянувала б, кермувала б і контролювала б громадсько-господарську діяльність в цілій Східній Галичині.

(Продовження буде)

ОДНА З БІЛЬШИХ фігур в історії організованої злочинности, Джозеф Бонано, посаджений до тюрми за образу суду: він відмовився відповідати на запитання прокуратури і судді. Допит Дж. Бонано відбувався в шпиталі, бо його здоров'я не дозволило доставити його до будинку суду. „Лікарі рекомендували мені не відповідати на запитання, якщо я хочу лишитися живим, — сказав Бонано. — Це моя єдина відповідь".

Концерт курсу бандуристів в Мюнхені

У липні ц.р. відбувався в Українському Вільному Університеті, під керівництвом проф. Віктора Китастого, курс народної пісні і музики — курс бандуристів, який зорганізувала Фундація УВУ і який згуртував 16 учасників з різних країн наших поселень в Европі — з Німеччини, Англії, Франції, Голляндії, а також з Канади і ЗСА. В програму цього року входили лекції з історії української народної музики, аналіза мелодій окремих пісень, їхньої символіки а в приміщенні інтернату „Рідна школа", де замешкали курсанти, були практичні вправи гри на бандурі, а при цьому — вивчання окремих мелодій, що входили в програму курсу. Проф. В. Китастому допомагали професійні інструктори цієї ділянки — Юліян Китастий і Лідія Чорна.

Серед учасників курсу були вокально і музично обдаровані студенти, активні у ділянці хорового співу своїх осередків, а також любителі хорового співу з інших курсів та місцеві хористи, які значно збільшили і скріпили хоровий супровід посталої в ході навчання капели бандуристів. Особисто зацікавившись програмою курсу, в цей ансамбль також включилися більш заавансовані місцеві любителі кобзарського мистецтва як Юрій Дубицький, Ганна Щепко, Мирослава Антонович, і з Англії — брати Мирон і Михайло Постоляни, що значно скріпило створену капелю і уможливило цей надзвичайно успішний концертовий виступ.

Програма концерту виникла в якійсь мірі в процесі самого навчання і включила ряд історичних і побутових кобзарських пісень, а також в'язанок народних танцювальних мелодії у відповідному гармонійному і мелодійному пов'язанні. На сцені у п'ятницю, 19-го липня, у церковній залі нашого собору стали трьома рядами, — в народних вишивках, що відображали красу української народної ноші різних районів в Україні, — надійний молодіжний ансамбль, при чому, у двох передніх рядах — бандуристки і бандуристи (19 осіб) з більш заавансованими посередині, а в третьому ряді позаду — солісти і хоровий супровід (14 осіб). Імпреза була не тільки виявом краси зовнішньої презентації, ала мала також свій високий художній рівень і була зокрема маніфестацією любови до нашої традиції, що в якійсь мірі поєднує народну вишивку із бандурою і творить гармонійну єдність, що віддзеркалюється українською культурою і духовістю.

Концерт започатковано відомою релігійною народною піснею в оборобці В. Китастого „Через поле широкеє", в якій сольо виконували Ганна Щепко та Мирослава Антонович. Потім всі учасники курсу гарно виконали „В'язанку народних мелодій", що наглядно і переконливо підтвердило, що курс навчання пройшов успішно і для початківців.

Після цього у виконанні капели і хорового супроводу прозвучали такі народні пісні: „Ой з-за гори кам'яної", обр. М. Леонтовича, „Сяк-так до вечора буду жить", обр. Ю. Китастого, „Сонце низенько", соліст Володимир Панчук, та „Колискова", сл. Бориса Олександрова, муз. оформлення Григорія Китастого, солістка — Люба Білаш з Канади.

Кожну з цих точок і пізніші заповідали з поясненнями, навіть дотепно, наперемiну Михайло Постолян і Юліян Китастий. При цьому мінялися і дириґенти капелі. Проф. В. Китастий дириґував складнішими мелодіями, а Юліян — повільнішими, але обидва є добрими дириґентами, що один одного і вдачею і технікою доповняють. Мабуть тут вплив св.п. маестра Григорія Китастого та взагалі Капелі Бандуристів ім. Шевченка, що винесла цю техніку гри, — зокрема широку презентацію мелодії в різних обробках, — з України, і чисельні концерти якої пролунали після війни в Німеччині, в інших країнах Европи в ЗСА і Канаді. Це помітно в професійній презентації мелодій, в гармонізації, в техніці виконання, в прецизності музичного і хорового поєднання, в інтерпретації арій, а також і у підборі голосів солістів тощо.

В часі короткої перерви ректора, професорів, студентів УВУ та чисельну авдиторію, в тому числі учасників курсу, бандуристів і їх керівників, привітав проф. П. Ґой, голова Фундації УВУ в Ню Йорку, який і подякував за успішне ведення курсу, що засвідчила програма цього концерту. Він коротко повідомив про діяльність Фундації та про пляни її діяльности в майбутньому, зокрема на відтинку скріплювання діяльности УВУ в плеканні розвитку нашої науки і наукового доросту закордоном.

Після перерви продовжувався концерт. Другу частину його започаткували брати Постоляни дуетом, виконуючи в'язанку мелодій „Козачок", а потім, вже разом з Юрієм Китастим, квінтетом з хористами — А. Несмачним і О. Марченком — історичну думу „Ой в 1791 році", та „Пісню про Кармелюка". Після цього капеля проспівала народні пісні: „Дівчинонька по гриби ходила" (солісти Люба Білаш і Андрій Захарків), „По садочку ходжу" (обр. Таловирі), знова дует виконали Ірина Зелена і Михайло Постолян та „А калина — не верба" (в обр. Ю. Кочинського), і на закінчення концерту — пісня „Взяв би я бандуру", яка символічно закінчила цей концерт, що був багатьом присутнім милою несподіванкою, зокрема для молоді.

Зі словами признання і подяки звернувся до учасників Курсу бандуристів і чисельної авдиторії (понад 250 присутніх) проф. В. Янів, який наголосив важливість плекання рідної традиції і зокрема народної музики в наших скупченнях на поселеннях і закликав учасників до дальшої творчої праці. Порівнюючи успіхи пок. В. Авраменка в 30-их роках, що народними танками полонив молодь еміграції в ЗСА і Канаді та зберіг цю національну свідомість, проф. Янів висловив надію, що цю свідомість може також скріплявати наша пісня і наша музика і зокрема бандура, що може поширювати любов до рідної традиції серед нашої молоді на чужині. Проф. В. Янів висловив надію, що молоді ентузіясти можуть також поглибити свої знання, ставши студентами УВУ, бо важливим завданням є також плекати рідну науку.

Часами бувають милі несподіванки. Такою милою несподіванкою для багатьох був цей концерт молоді на закінчення курсу народної музики і співу — курсу бандуристів в УВУ в цьому році. Для учасників його спогад про концерт збережуть знімки молодіжної капелі бандуристів, які після виступу роз'їхались по широкому світі.

Д-р Б. Кузь

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

В ОДИНАДЦЯТУ НЕЗМІННО СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

нашого Незабутнього

МУЖА, БАТЬКА і ДІДУНЯ

бл. п. інж.

ІВАНА ЯМРОЗИКА

відправиться

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

в церкві св. Юра в Ню Йорку, Н. Й.
в неділю, 15-го вересня 1985 р., о год. 9-ій ранку

Про молитви за спокій душі Дорогого Покійника просять — ДРУЖИНА, ДІТИ і ВНУКИ

Повідомляємо Друзів і Знайомих,
що дня 27-го серпня 1985 р.
у Філядельфії, Па. відійшов у Вічність
на 81-му році життя
наш Дорогий Приятель

бл. п.

Остап Ватаманюк

МАҐІСТЕР ПРАВ

Поховано Покійного згідно із Його бажанням 29-го серпня 1985 року у Філядельфії, Па.

Нехай чужа земля буде Йому легкою.

Приятелі

З глибоким болем повідомляємо Родину і Знайомих, що 27-го серпня 1985 р. Б. на 81-му році життя відійшов у Вічність

бл. п.

ВАСИЛЬ Б. СТЕБНИЦЬКИЙ

з Бостону, Масс.
народжений в Ботельці, Україна.

ПАНАХИДА та ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в п'ятницю, 30-го серпня 1985 р. Б. в Українському Національному Похоронному Заведенні при Пам'ятнику-Мавзолеї, а відтак на Вічний Спочинок на Український Національний Цвинтар-Пам'ятник ЗСА при 4111 Pennsylvania Avenue S.E., Washington, D.C.

Горем прибиті:

КАЗІМИР та МАРІЯ ІЛЬНИЦЬКІ

Караються, мучаться, але не каються

„Якщо я був би останнім українцем на світі, я і тоді боровся б за Україну".

Л. Лук'яненко

Правда — за нами

Переглядаючи матеріяли, нелегально поширювані в Україні, які продісталися у вільний світ, ми не можемо вповні оцінити спротиву українського визвольного руху з двох причин: поперше, всіх підпільних матеріялів з України неможливо переслати за кордон. Степан Говерля у своєму цінному дослідженні „Дисидентство" пише, що більшість українських підпільних документів продістається у вільний світ через зв'язки в Москві. Ці зв'язки втримують переважно росіяни. Коли до їх рук попаде документ про боротьбу українців за УССДержаву, такі матеріяли підлягають конфіскаті (є безсумнівним фактом, що всі росіяни — за збереження Московської імперії). Натомість документи про боротьбу за людські права легше попадають за кордон. Подруге, совєтська комуністична преса дбайливо оминає вісток про діяльність підпільного руху зі зрозумілих причин: „національне питання успішно розв'язане в СССР". Обласні газети, які більше пишуть про „ворогів народу", забороняють висилати за кордон.

Силу українського підпільного руху в Україні можемо до деякої міри оцінювати на підставі змісту пасквільних статтей та брошур на адресу „буржуазного націоналізму". Строго таємна „Постанова обкому партії Закарпатської області" про методи боротьби проти націоналізму і сіонізму виразно вказує на те, що сила спротиву і боротьби за національне визволення є набагато більша, ніж ми могли собі тут уявляти. Ми не маємо жодного уявлення про тих борців, що діють в глибокому підпіллі, про яке виразно пише С. Говерля в документі „Грані української культури".

До нас доходять відомості про незламних борців в обороні української культури, що діють відкрито, покликаючись на Конституцію СССР, яка не забезпечує громадських прав власним громадянам і яка призначена радче як пропаґанда для наївних людей за кордоном. Маємо деякі відомості про ув'язнених українських борців як з явного, так і з підпільного секторів. Одним з тих незламних борців з явного сектора є Микола Плахтонюк.

Микола Плахтонюк народився на Київщині у селі Тихий Хутір в 1936 році. З відзначенням закінчив медичне училище, потім медичний інститут. За вийняткові здібности його залишили працювати при Київському медінституті. З політичних причин Плахтонюка незабаром звільнили з праці. Працював він лікарем у санаторії під Києвом, у Пущі-Водиці. КҐБ арештувало М. Плахтонюка в 1972 році, коли в Україні проходили масові арешти, головно серед інтеліґенції. Про арешт Миколи повідомляла „Хроніка поточних підій", яка писала, що М.

Микола Плахтонюк

Плахтонюка „возили до московського інституту ім. Сербського на психіятричну експертизу, де він оголосив голодівку протесту проти жорстокого поводження. Суд над київським лікарем відбувся в листопаді 1972 року. Його звинуватили за статтею 70-ою у т. зв. „антирадянській аґітації і пропаґанді нібито за те, що він передав за кордон примірник самвидавного журналу „Український вісник". Але обвинувачений навіть не мав змоги захищатися. Його на суді не було: Миколу визнали божевільним і суд постановив запроторити його до спецпсихолікарні. Адвокатові Миколи Плахтонюка заборонили побачення з ним, оскільки, мовляв, у підзахисного „маячня і галюцинації". Так суд за директивами КҐБ запроторив М. Плахтонюка до спецпсихолікарні, тобто в медичну тюрму.

Напрошується питання: чому Плахтонюка визнали „божевільним" і запроторили до медичної тюрми? Це пояснюється тим, що КҐБ не могло доказати, що він передав за кордон „Український вісник", це був претекст для арешту. Фактично КҐБ не могло терпіти того, що Микола Плахтонюк мав відвагу обороняти ув'язнених і протестувати проти жорстокого поступовання каґебістів з українськими політичними в'язнями. Це одне, а друге, що Плахтонюк виступив проти пасквільних статтей Дніпропетровських газет, де неправдиво оскаржувано молодих поетів Івана Скульського, Миколу Кульчицького, а також асистента металюрґічного інституту Віктора Савченка. На підставі тих пресових наклепів суд засудив І. Скульського на 4 роки тюрми, а М. Кульчицького — на два роки. Це спонукало Плахтонюка написати статтю „За нами — правда" з підназоловком „відповідь наклепникам". Коли каґебістам тяжко доказати комусь революційну чи „антисовєтську" діяльність, тоді легше з українського патріота зробити божевільного і таким чином завдати людині жахливих мук та позбавити волі.

У статті „За нами — правда" Плахтонюк запитує: „Що ж так налякало дніпропетровських кагебістів і суддів, які аж вісім місяців розслідували „злочини" трьох хлопців і нарешті так круто їх покарали? Яка чудодійна зброя була в руках юнаків, що за її допомогою вони хотіли „підірвати чи ослабити радянську владу"? Він пише: „Авторя газетних статтей називають цю зброю „наклепи", „отруйн і пера". Троє „злочинців" не мали однак своєї радіостанції чи друкарень для поширення тих „наклепів", вони лише переписували і давали читати знайомим якісь мудро неназвані в газетах „самвидавівські статті" та ще лист „Творчої молоді Дніпропетровська", який тільки перелякана уява може назвати антирадянським".

„...Звідки у нас таке недовір'я до людини, до її здорового глузду, до її вміння розібратися без каґебістських помічників, де правда, а де брехня? Невже „наклепи" одиниць настільки легко перемагають масово насаджувану „правду", що єдиний порятунок - це КҐБ, тюрма і ваші газетні прокльони на людей, позбавлених можливості публічного захисту?".

Далі Плахтонюк пише: „Ви накидаєтесь на трьох думаючих хлопців з особливою люттю за те, що вони були „націоналістами". Давайте розберемось, в чому виявлявся той їхній „націоналізм". Насамперед ви знайшли його в нездорових " турботах про українську мову на Україні. Один з вас, Цуканов, люто обурюється, що „факт зростання російської мови (визнаєте все таки) у „Листі творчої молоді" трактується як перемелювання у „надійних, як 50 років тому, жорнах русифікації", як „брудне топтання русифікаторським чоботом по національній гідності українського народу". А чому б вам, журналістам, — пише Микола Плахтонюк, — замість того, щоб вергати прокльони, не задуматися над таким питанням: чому це у великому промисловому місті на людину, яка всюди розмовляє літературною українською мовою, показують пальцем? Що ж поганого, облудно запитує Цуканов, коли у Дніпропетровську „звучить також російська мова"? У цьому „також" уся ваша щирість". Але ж три хлопці, — пояснює Плахтонюк, — не тому обурюються, що у Дніпропетровську „звучить також російська мова", а тому, „що внаслідок шовіністичного засилля нею, українською ніхто не говорить".

Далі у статті він виявляє, що хоч існують українські школи, то це тісні приміщення без виряду і занедбані. Натомість російські школи (не забуваймо, що це на українській землі) просторі, знаменито вивіновані, набагато краще, як українські. Ще гірше представляється справа у вузах, технікумах: вони майже повністю зрусифіковані. Навіть міністер освіти УРСР Даденков у 1965 році подав разючі цифри зрусифікованих вищих шкіл в Україні. В тих вищих школах викладають більшістю росіяни. А українці викладачі, яких є менш половини, читають лекції російською мовою. Навіть міністер Даденков „не вважав таке явище нормальним". Всі заходи поліпшити ситуацію в шкільництві „успішно провалилися під тиском шовіністичного преса".

В такій ситуації, — пише Плахтонюк, — „треба боятися казати правду" про становище української мови, а „зовсім не страшно заявляти: російська мова стала другою рідною мовою для всіх народів, цією мовою говорили брати, які прийшли на поміч Радянській Україні у громадянській війні, цією мовою говорили бійці Червоної Армії, яка принесла нашій республіці визволення".

„Такі фрази можна наводити без кінця, — пише М. Плахтонюк, — але коли б я перейнявся вашою логікою, то навів би такий нудний перелік: цією мовою говорили опричники Петра I, цією мовою говорили російські царі і жандармі, денікінці і всі білогвардійці, які, ви не станете заперечувати, душили і русифікували Україну". Дуже сильно засуджує Плахтонюк, називаючи Цуканова, Шила, Виблая вислужниками, перевертнями, яничарами, холуями. Плахтонюк радить отим згаданим коляборантам краще „скинути зі себе це ганебне вбрання, і як журналісти допомагати б корчувати явища", які породили такі поняття, як „перевертень".

І в тому нещастя нашого народу, що Скульським, Кульчицьким, Плахтонюкам, Світличним треба в першу чергу поборювати таки своїх по крові перевертнів, покручів, яничарів, замість всім, одним фронтом, гнати москалів з української землі, отих зайдів, що знущаються з нашого народу і нищать його.

Тому треба подивувати відвагу Плахтонюка, сказати вголос, що „Правда — за нами", та вказати на справжніх спричинників невідрадного становища українського народу. Потішаючим фактом є те, що виростає нове покоління, яких страх перестав паралізувати. З тією грозою для окупанта не може погодитися КҐБ. Їх дуже дивує, що їхній терор не залякує людей, вони думають, що це божевілля. Ні, зайди, це не божевілля, це одержимість, якої вам, опричники, ніколи не знищити. Україна таки буде самостійною державою.

„ПЕЧЕННЯ БАРАБОЛІ"

Лігайтон, Па. — Як повідомляють із Лігайтону, там на оселі ім. О. Ольжича в суботу, 21-го вересня ц.р. відбудеться традиційне „Дивізійне печення бараболі". Щорічно ця гарна імпреза втішається великою фреквенцією гостей та дивізійної братії. Під час забави гратиме оркестра Няка Гірняка.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСВТ „Чорноморська Січ" — чемпіоном турніру ДАБ — 1985

УСВТ „Ч. Січ" — Юніон Кавнті СК 1:0

Були це фінальні змагання турніру копаного м'яча фірми ДАБ, в яких „Ч. Січ" перемогла четвертий з черги клюб Космополітальної Ліґи, цим разом Юніон Кавнті, мінімальним вислідом 1:0. Здобувши цей новий чемпіонат і зв'язані з ним перехідну чашу і найбільшу фінансову нагороду, „Ч. Січ" цим самим вдержала свою репутацію чемпіона стейту Ню Джерзі, тобто чолової дружини обидвох ліґ — Ґарден Стейт і Космополітальної Ліґи.

Якщо йдеться про цю фінальну зустріч, то, як можна було сподіватися, пройшла вона на вищому рівні, обидва суперники виявили велике завзяття, що його додатково збільшувала теж міжліґова ревалізація. Змагунам „Ч. Січі" йшлося про вдержання вже згаданої репутації, німці були наміpені реванжуватися не тільки за цьогорічну поразку в ґрах за аматорську чашу ЗСА з нашою дружиною (0:3), але і рятувати престиж кращих клюбів Космополітальної Ліґи.

Перед змаганнями відбулася святкова церемонія: представлення змагунів обидвох дружин, відіграння національного гимну ЗСА.

Вислід 1:0 „Січовики" встановили вже в 4-ій хвилині, коли Кальдерон успішно завершив першу акцію нашого нападу. Хоч цей початок змагань був багатообіцяючий для нашої дружини, то, як виявилося в дальшому ході гри, амбітні німецькі футболісти зуміли успішно протиставитись дальшим намаганням „Ч. Січі" здобути чергові ґолі. Виглядало, що суперників не засмутив ні дефіцит 0:1, ані авторитет іменитого чемпіона стейту, яким у цьому році є „Ч. Січ". Німці, особливо після перерви, проводили швидкі контратаки й кількакратно створили реальні небезпеки в підворітті „Ч. Січі", одначе енергійні оборонці і наш воротар діяли безпомилково. В свою чергу оборонці і воротар Юніон Кавнті зуміли успішно ліквідувати критичні ситуації під власними воротами, що їх створював напад „Ч. Січі". Після закінчення цих фінальних змагань представники західньонімецької фірми ДАБ і члени проводу турніру вручили перехідну чашу капітанові дружини „Ч. Січі".

Склад дружини „Ч. Січі": Хамуляк, Серчвіл, Ромійо, Павлюс, Зулійо, Брієнза, Мазур, Кальдерон, А. Бакун, Чижович, Ансальмо, Мурзеф, Саба, д-р В. Бакун, Торій. Провідник Володимир Бакун.

(от)

УСК Ню Йорк — „Хорватія" СК 0:1
УСК Ню Йорк — румунський СК 0:0

В двох чергових змаганнях в турніні фірми Будвайзер, що відбулися в суботу, 17-го серпня ц.р., на площі Спортсфрендс у Вейн, Ню Джерзі, перша дружина УСК-у Ню Йорк здобула тільки одну точку. В цьому турнірі бере участь 6 клюбів Космополітальної, супердивізії Ню Йорку і Шейфер Ліґи. Змагання проходять круговою системою. Після 4-ої рунди перша дружина УСК-у займає передостаннє, п'яте місце із здобутими двома точками.

В показнику табелі ігор веде клюб „Спортсфрендс" Пассейк із шістьма точками і польська дружина „Іґелс".

В зустрічі з хорватськими футболістами наша дружина, особливо напад, не вив'язався із своїми завданнямж. Рішального про перемогу ґоля хорвати здобули вже в 8-ій хвилині.

В наступних змаганнях з румунськими футболістами знову завів наш напад, який не використав своїх можливостей до здобуття ґолів і можливої перемоги. В цих змаганнях заіснував інцидент згідно з яким суддя усунув з гри в другій половині Ґеральда і Альвеса з дружини УСК-у та Альварада з дружини румунів.

Крім уже згаданих в складі УСК-у виступали: Ксавір, Чарний, Нюгоф, Ляскано, Мартінез, Ферарі, Мицак, Жовтий, Гупало, П. Коваленко і С. Коваленко — граючий тренер.

С.К.

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

Київ „Динамо" — Москва „Торпедо" 4:1

В цих змаганнях, що відбулися в Москві, київляни перемогли високим вислідом 4:1. Переможні ґолі для київлян здобули: Бєланов, Заварів — 2 і Євтушенко.

В черговій зустрічі в столиці Білорусії, Мінську, київляни перемогли місцевий клюб „Динамо" 2:0. В цих змаганнях переможні ґолі стрілили Євтушенко і Блохін.

В змаганнях за чашу СССР на київському центральному стадіоні 13-го серпня ц.р. господарі перемогли клюб армії — СКА Ростов вислідом 4:2. В цій зустрічі переможні ґолі здобули: Євтушенко, Рац, Блохін і Яремчук.

Після 22-ої рунди змагань за першенство вищої ліґи СССР веде київське „Данамо", маючи на своєму конті в показнику табелі ігор 32 точки і 38:14 відношення ґолів. Дніпропетрівське „Дніпро", що в останніх двох виступах зазнало поразок, займає 3-тє місце (30 точок), харківський „Металіст" і одеський „Чорноморець" здобули досі по 20-ть точок і займають відповідно 8 — 9 місця. Донецький „Шахтар" з 18-ти точками опинився на 14-му місці.

У першій рунді змагань за чашу СССР клюб „Колос" з міста Нікополя переміг „Дніпро" з Дніпропетрівського вислідом 2:1, клюб „Нива" з міста Винниці несподівано подолав „Металіст" з Харкова 2:0, донецький „Шахтар" переміг „Кубань" з Краснодару 5:1, а одеський „Чорноморець" клюб „Зірку" Джизак 4:0.

(от)